

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

DE OFFENTLIGE AARSPRØVER

I

RANDERS LÆRDE SKOLE

I JUNI OG JULI 1877.

— 02-1279 —

RANDERS.

Trykt hos J. M. Elmenhoff & Søn.

Efterretninger

om

Randers lærde Skole 1876–77,

af

Skolens Rektor.

Indbydelsesskrift

til de offentlige Aarsprøver i Randers lærde Skole
i Juni og Juli 1877.

RANDERS.

Trykt hos J. M. Elmenhoff & Søn.

Afgangsprøven for Studerende 1876.

Kandidaterne:	Points ved Præliminær- prøven.	Dansk Stil Nr. 1.	Dansk Stil Nr. 2.	Oldnordisk.	Latin (skriftlig).	Latin (mundtlig).	Latin (extemp.).	Graesk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Naturhære.	Høvel- karakter.	Points.
<i>A. N. Hvass</i>	35	mg	mg ÷	mg	mg ÷	mg	mg	mg +	mg +	mg +	mg ÷	g	Første.	95
<i>F. Jacobsen</i>	28	g ÷	g ÷	mg	g ÷	mg ÷	g	g ÷	g	mg	g ÷	g ÷	Anden	65
<i>J. C. G. M. Meilbye</i>	36	ug ÷	mg	ug	mg +	ug	mg +	ug	mg +	ug	ug	mg +	Første m. Udm.	107
<i>A. J. U. Spertling</i>	28	mg +	mg	mg	g +	mg	g +	mg ÷	g +	mg	mg +	mg ÷	Første	92

Afgangsprøven for Realister 1876.

Kandidaterne:	Dansk Stil.	Tydsck.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geografi.	Naturhistorie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Points.
<i>J. N. C. Hansen</i>	g	tg+	g+	g	tg÷	g	g	tg+	g+	tg	40
<i>J. S. K. Karmark</i>	mg	mg÷	mg+	ug	mg÷	g+	mg÷	mg+	mg	mg	76
<i>M. F. C. Kroger</i>	mg÷	g+	mg÷	mg	tg+	mg÷	mg÷	g	g+	mg÷	64
<i>C. E. K. Moller</i>	g÷	tg	g+	g+	mg	g+	tg+	g÷	tg	g	46

Aarsprøven i IV Klasse 1876.

Disciplene af stud. Afdeling:	Dansk Stil.	Tydsck.	Fransk.	Latin (mundtlig).	Latin (skriftlig).	Græsk.	Historie.	Geografi.	Naturhistorie.	Arithmetik.	Geometri.	Points for hele Prøven.	I de 5 Fag.
<i>V. T. C. Blichert</i>	g+	mg÷	mg÷	mg÷	mg÷	mg	mg+	mg÷	mg	mg+	mg÷	72	33
<i>A. F. C. V. Holsten</i>	g	g÷	g+	mg÷	mdlg	g	ug	mg÷	mg÷	tg+	tg÷	45	17
<i>H. P. Pontoppidan</i>	mg	g	g÷	g+	tg+	g	g+	g	g÷	g	g+	52	24
<i>V. A. V. Hoff (M.)*</i>	mg÷	mg÷	g+	tg+	g+	g+*)	g	tg÷	mg÷	g÷	g÷	48	18

*) har Naturlære istedenfor Græsk.

Af de 67 Disciple, der findes opførte i Indbydelsesskriftet f. f. A., bleve 4 studerende dimitterede med det S. 3 angivne Udfald, og 4 Realister, s. S. 4. Af IV Klasses Disciple udtraadte de 3, V. T. C. Blichert, V. A. V. Hoff og A. F. C. V. Holsten efter bestaaet Klasseprøve, samt paa Grund af vedvarende Sygelighed N. A. Langballe af I Kl. Der var saaledes ved Skoleaarets Begyndelse 55 tidligere Disciple, hvortil kom 25 nye*), ialt 80 Disciple. I Oktober optoges atter V. T. C. Blichert i Skolens V Klasse og Brødrene Hans Conrau (i II R.) og Helge Steen Conrau (i I R.). I Septbr. udgik S. Caspersen (II R.), i Oktober P. E. Møller (III R.), og Skolen talte da sit Maximum, 81 Disciple, i dette Skoleaar. D. 21. Novbr. f. A. bortrev Døden en af vore ny optagne Disciple, Axel Nyegaard, en elskelig Dreng, men vi havde ham for kort, for en stor Del i sygelig Tilstand, til at kunne dømme om hans Evner. D. 30. Decbr. udmeldtes J. Pind (III st.), i Marts udgik ved Konfirmationstiden C. K. Kastrup (I R.), A. F. Tvenstrup (III R.) og H. Conrau (II R.), og endelig i Begyndelsen af April A. W. Hornemann, ny Discipel i I st. Kl., paa Grund af hans Faders Ansættelse i Aarhus, hvorefter Skolen nu tæller 75 Disciple, som med Undtagelse af Dimittenderne (VI Kl.) og IV Klasses Disciple, der opføres i alfabetisk Orden, efter deres Hovedkarakter for April Maaned ere ordnede saaledes:

---

*) Ved Dimittenderne og de nye Disciple er det fulde Navn, Fødested og Fødselsdag angivet.

VI Klasse.

1. Viggo Martin Bierring, f. i Randers d. 24. Sept. 1856, Fader Prokurator i Randers.
2. Valdemar Malling, f. i Hammel d. 9de Avgust 1859, F. Justitsraad, Birkedommer i Hammel.
3. Mads Caspersen Petersen, f. paa Langagergaard (i Assentoft) d. 19. Juli 1857, F. Ejer af Langagergaard.

V Klasse*).

1. G. E. K. Schaarup, F. Sognepræst, Lime.
2. C. M. Christensen, F. Økonom ved Hospitalet.
3. C. V. Mourier-Petersen, F. Forstkandidat, Godsejer, R. af D., Holbækgaard.
4. Johan Carl Constant Beresford Dirckinck-Holmfeld Christmas, f. paa Jægersborg d. 18. Febr. 1860 (F. Ritmester, Kammerjunker, R. af D.), blev efter at have bestaaet IV Klasses Aarsprøve i Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn med 62 Points for hele Prøven og med 31 for de 5 Fag i Avgust f. A. optaget i denne Klasse.
5. V. T. C. Blichert, F. afd. Distriktslæge, s. S. 5.
6. H. R. Jacoby, F. Prokurator, R. af D.
7. G. O. Hasselriis, F. Sognepræst, Fausing.
8. H. P. Pontoppidan, F. Sognepræst i R.

IV Klasse, alle studerende.

1. G. V. Bischoff, F. Malermester i Næstved, R. af D.
2. Hector Estrup, f. paa Skaføgaard d. 28. Maj 1860, F. Conseilpræsident, St. af D. og Dbm., Godsejer til Skaføgaard o. s. v.

---

*) De 3 førstnævnte have i dette Aar fulgt med VI Klasse i alle Fag.

3. C. E. M. Honnens, F. Kammerjunker, Byfoged.
4. F. G. Müller, F. Premierl., Ejer af Lundberg.

III Klasse*).

1. H. L. V. Schaumburg, F. afd. Sekretær ved Københavns Overformynderi (S).
2. J. Steenberg, F. Kjøbmand (S).
3. I. Philipson, F. Manufakturhandler (S).
4. T. Thorup, F. Translator, Lærer (S.)
5. E. S. Ehlers, F. Adjunkt (S).
6. Joh. Andersen, F. Adjunkt (R).
7. Holg. Pontoppidan, Broder til Nr. 8 i V (R).
8. J. Honnens de Lichtenberg, F. Hofjægermester, Besidder af Bidstrup, R. af D. (R.)
9. J. M. Møller, F. Overlærer (S).
10. E. K. Michaelsen, F. Konsul, Kjøbmand (R).
11. C. M. Rottbøll, F. Intendant ved Regimentet (S).
12. E. Nyegaard, F. Godsforvalter paa gammel Estrup (S).
13. C. F. Kuhn, F. Korpslæge ved Regimentet (S).
14. A. E. Hjuler, F. afd. Boghandler.
15. S. F. J. Preetzmann, F. afd. Ejer af Frisenvold (R).
16. H. A. Martens, F. Hotelejer (R.)
17. P. D. Vergo, F. Slagtermester (R).
18. Jørg. Andersen, Broder til Nr. 6 (S).
19. C. Götzsche, F. Kjøbmand (S).
20. C. E. Dujardin, F. Manufakturhandler (S).
21. J. J. A. Bache, F. Forpagter, Søbygaard.

II Klasse.

1. C. R. Hansen, F. afd. Sognepræst (S).
2. C. F. Schmidt, F. Skolelærer i Hald (S).
3. N. E. Schou, F. Distriktslæge i Skive (S).

---

*) S o: studerende, R Realist.

4. J. N. Schou, Tvillingbroder til Nr. 3 (S).
5. J. A. Høy, F. Proprietær, Pindsminde (R).
6. W. H. Mazanti, F. Sognepræst, Udbynder (S).
7. C. G. Høst, F. Justitsraad, Godsforvalter, Støvringgaard (S).
8. O. R. G. Blom, F. Justitsraad, Toldinspektør, R. af D. (S).
9. J. T. F. Honnens, Broder til Nr. 3 i IV Kl. (S).
10. F. E. Kleisdorff, F. Kjøbmand (R).
11. J. Bruhn, F. Kammerassessor, Fjordinspektør (S).
12. H. C. Jensen (Hjuler), F. afd. Kjøbmand (S).
13. C. B. Hald, F. Landinspektør (R).
14. E. Zaun, F. Bundtmager (R).

I Klasse.

1. Knud Ove Bayer, f. i Frederiksberg d. 7. Juni 1864, F. Premierl. Driftsinspektør, R. af D. og Dbm. (S).
2. Anders Theodor Høy, f. paa Pindsminde d. 22. Sept. 1864, Broder til Nr. 5 i II Kl. (S).
3. J. R. Roedsted, F. Proprietær, Alstrupgaard (R).
4. Jens Frederik Bjerregaard, f. i Randers d. 19. Sept. 1864, F. Kjøbmand (R).
5. Laurits Fasting Nannestad, f. paa Fusinge d. 25. Juli 1864, F. Godsforvalter ibid. (S).
6. Oluf Marius Meyer, f. i Hammershøj Sogn d. 30. Okt. 1864, F. afd. Farmaceut (S).
7. Regnar Kidde, f. i Randers d. 27. Okt. 1864, F. afd. Landinspektør, Stiffader Prokurator Bierring (S.)
8. Niels Langballe Hassager, f. i Randers d. 22. Novbr. 1864, F. Mægler (S).
9. V. Pontoppidan, Broder til Nr. 7 i III og Nr. 8 i V (S).
10. Albert Hans Frederik Jensen, f. i Randers d. 28. Sept. 1864, F. Kjøbmand (R.)
11. Poul William Kuhn f. i Randers d. 10. Juli 1865, Broder til Nr. 13 i III (S.)

12. Hans Christian Ludvigsen, f. i Altona d. 9. Decbr. 1861, F. Skibskapitajn (R).
13. Thorvald Steenberg, f. i Randers d. 10. Marts 1864, Broder til Nr. 2 i III (R).
14. Wulff Ernst Christian Stamer, f. paa Fusinge d. 27. Marts 1865, F. Forpagter ibid. (S).
15. Viggo Emanuel Ishøy, f. i Randers d. 29. Decbr. 1864, F. Klubvært, Vinhandler (S).
16. Vilhelm Julius Jacoby, f. i Randers d. 2. Novbr. 1864, F. Bundtmager (R).
17. Vilhelm Valdemar Martens, f. i Randers d. 3. Novbr. 1864, Broder til Nr. 16 i III (R).
18. Frederik Vilhelm Ortmann, f. i Lübeck d. 20. Febr. 1864, F. Sognepræst i Holbæk, Rougsø H. (S).
19. Hans Peter Feller Møller, f. i Randers d. 4. Okt. 1864, F. Adjunkt (R).
20. Christian Winther Obel Riegels, f. i Viborg d. 21. Decbr. 1863, F. afd. Plantør (R).
21. A. S. Frost, F. Proprietær, Steniskaard (R).
22. Thorvald Marius Theodor Krog, f. i Rørbæk d. 14. Juni 1864, F. Sognepræst, Thrige (S).
23. Valdemar Thyssen, f. i Randers d. 26. Januar 1863, F. Manufakturhandler (R).
24. Helge Steen Conrau, f. i Aarhus d. 29. Novbr. 1863, F. Driftsbestyrer i Randers (R).
25. Frants Emanuel Ferdinand Hoff, f. i Randers d. 13. Maj 1862, F. afd. Kjøbmand og Fabrikant (R).

Afgangsprøven for VI Klasse og Realisterne og Aarsprøven for IV st. Klasse afholdtes overensstemmende med den i Programmet f. f. A. aftrykte Plan. I Censuren for VI Klasse deltog som Medlem af Inspektionen Prof. A. Steen i Fransk, Engelsk og Naturlære, Prof. Lund i dansk

Stil, Oldnordisk, Latin og Græsk, Adjunkt Ankjær i Historie, for Realisternes Vedkommende og for IV st. Klasse Prof. Steen i Geografi, Mathematik og Naturlære, Adjunkt Ankjær i Latin og Tydsk, Overl. Mørch i Græsk og Historie, Kasserer Hertz i Engelsk, Læge Køster i Naturhistorie, Pastor Lund (i Borup) i Fransk. Udfaldet af Prøverne er meddelt foran.

Opgaverne til de skriftlige Prøver vare følgende:

I. Afgangsprøven.

Udarbejdelse i Modersmaalet.

1. Bunden Opgave: Hvilke ere de vigtigste Anvendelser i den nyere Tid af Naturkræfterne til Udvikling af Samfærdselsmidlerne?

2. Fri Opgave: Hvorvidt er den Sætning sand: Sit Fædreland skylder man alt hvad man kan udrette?

Oversættelse fra Latin paa Dansk:

L. Æmilius Paulus consul Perseum Macedonum regem apud Pydnam consecutus est. Hora diei iam ad meridiem vergebat; iter multo pulvere et incalescente sole factum erat; lassitudo et sitis iam sentiebatur et meridiæ æstum magis accensurum utrumque apparebat. Statuit sic affectos, quamvis dimicandi studio arderent alacresque signum poscerent, recenti atque integro hosti non obicere. Quod consilium quum multi tacite improbant, Nasica unus ex omnibus ausus est monere consulem, ne hostem, qui certamen fugiendo priores imperatores ludificatus erat, manibus emitteret. Verendum esse, ne, si nocte abeat, sequendus maximo labore ac periculo in intima Macedoniæ sit, æstasque sicut prioribus ducibus per montes vagando circumagatur. Consul alio tempore se rationes redditurum promisit; nunc auctoritate veteris imperatoris contentum esse iussit. Postero die talem orationem habuit. Et tibi, P. Nasica, et quicumque idem, quod tu, occultius senserunt, non gravabor reddere dilatæ pugnæ

rationem. Nam tantum abest, ut me hesternæ quietis poeniteat, ut servatum a me exercitum eo consilio credam. In qua me opinione sine causa esse ne quis vestrum credat, recognoscat, agedum, mecum, quam multa pro hoste et adversus nos fuerint. Iam omnium primum, quantum numero nos superent, neminem vestrum nec ante ignorasse et hesterno die explicatam intuentes aciem animadvertisse certum habeo. Ex hac nostra paucitate quarta pars militum præsidio impedimentis relicta erat; nec ignavissimum quemque relinqui ad custodiam sarcinarum scitis. Sed fac omnes una fuisse; parvum hoc tandem esse credimus, quod ex his castris, in quibus hac nocte mansimus, exituri in aciem hodierno, aut summum crastino die, si ita videbitur, diis bene iuvantibus sumus? Nihilne interest, utrum militem, quem neque viæ labor hodie neque operis fatigaverit, integrum in tentorio suo arma capere iubeas, an longo itinere fatigatum et opere fessum, madentem sudore, ardentibus siti faucibus, ore atque oculis repletis pulvere, torrente meridiano sole, hosti obiicias recenti, qui nulla re ante consumptas vires ad proelium afferat? Qvis, pro deum fidem, ita comparatus vel iners atque imbellis fortissimum virum non vincat?

Liv. 44, 36—37.

Fransk Stil:

En Mand, som ikke kan læse, er i de forenede Stater en Sjældenhed, som aldrig træffes iblandt dem, der ere fødte i Landet. De ulykkelige Emigranter repræsentere alene den gamle Verdens sørgelige Uvidenhed, og fra den anden Generation af findes Ligevægten gjenoprettet. De forenede Staters politiske Forfatning gjør den elementære Undervisning til en absolut Nødvendighed. Man har set og man ser endnu store Monarkier, mægtige Aristokratier støttede til et uvidende Folk; et Demokrati holder sig kun, hvis det tilstaar enhver Borger Midlerne til at lære med Forstand at opfylde de Pligter, som det har paalagt dem. Forstandige Mænd i de forenede Stater dele slet ikke den besynderlige Illusion hos dem, der i det simple Menneskenavn se en politisk Adkomst; de forstaa, at man fødes ikke som Statsborger, men at man bliver det. I det amerikanske Demokrati er Opdragelsen desuden ikke betragtet alene som en politisk Nødvendighed, den er ogsaa anset for en Tømme, et socialt Forebyggelsesmiddel. Man troer der, og med megen Ret, at jo mere Undervisningen uddeles med Gæmildhed, desto mere Sikkerhed har man imod de Forbrydelser og de Lidenskaber, som Uviden-

hed og Elendighed avle. Hvad Loven straffer, forebygger Opdragelsen.

De forenede Stater, les États-unis. At træffes, se rencontrer. Ligevægten, le niveau. Gjør d. e. Underv. til en abs. Nødv. oversæt. gjør af d. e. U. en abs. N. At støtte til, appuyer sur. At holde sig, se conserver. At tilstaa, accorder. Forstandig, sensé. Adkomsten, le titre. I „fødes som“ oversættes „som“ ikke. Tømmen, le frein. Forebyggelsesmidlet, le préservatif. At uddele, distribuer. Gavnildheden, la libéralité. Sikkerheden, la garantie. At avle, engendrer. At forebygge, prévenir.

II. IV Klasse tilligemed Realisterne.

Udarbejdelse i Modersmaalet:

Columbus og Cortez.

Arithmetik.

1. Volumen V af en Kugle med Radius r er $V = \frac{4}{3} r^3$.

En halvkugledannet Skaal har en Radius paa 4 Tommer. Hvormeget vejer den Mælk, der kan fylde Skaalen, naar et Maal Mælk vejer 1,031 Gange saa meget som samme Maal Vand, og en Kubikfod Vand vejer 61,832 ℓ ? Hvormeget mindre vil Skaalens Indhold komme til at veje, naar $\frac{1}{10}$ af Mælken erstattes ved Vand?

1 Kubikfod = 1728 Kubiktommer. Der anvendes Logarithmer.

$$2. \text{ At finde } x \text{ og } y \text{ af } x + \frac{1}{y} = 2a$$

$$y + \frac{1}{x} = \frac{2}{a}.$$

3. Hvilke Grundformler gjælde for Differensrækker (arithmetiske Progressioner)? Hvor mange Størrelser vedkommende Rækken maa der være givne, for at den kan være ganske bestemt? Kan man bestemme en Differensrække, naar det tredje Led er 5, det sjette 14 og det sidste 1001? Hvor stor er Summen af Leddene i denne Række?

Geometri.

1. Der tegnes en Firkant ABCD, som ikke kan indskrives i en Cirkel. Derpaa konstrueres en anden Firkant med Vinkelspidserne A, B, C, med samme Areal som ABCD og indskrevet i Cirklen om Trekanten ABC. Kan Opgaven altid løses? Hvor mange Opløsninger kan der faas?

2. Bevis, at Kvadraterne paa en retvinklet Trekants Ka-

theter forholde sig som deres Projektioner paa Hypotenusen. Naar en Cirkels Diameter er delt i to Stykker, der forholde sig som $1 + \sqrt{1/2}$ til $1 - \sqrt{1/2}$, hvad er da Forholdet imellem de to Korder i den ene Halvcirkel, som have Stykkerne til Projektioner? Forholdet skal have det simplest mulige Udtryk.

3. I et Kvadrat er indskrevet en Cirkel, og der er slaaet Cirkelbuer fra de fire Vinkelspidser som Centrere med den halve Kvadratside som Radius. Bevis, at Arealet indenfor de fire Cirkelbuer er ligesaa stort som det Areal, der ligger imellem Kvadratet og den indskrevne Cirkel, og angiv, hvilken Del af hele Kvadratets Areal hver af disse Dele ndgjør, naar man regner med Archimedes's Bestemmelse af Forholdet imellem Cirkelns Periferi og Diameter. Der forlanges ordentlige Figurer; de, der have haft geometrisk Tegning, maa trække dem op.

Latinsk Stil for de studerende.

Det er bekjendt, hvor haarde Krige Julius Cæsar førte for at besejre Pompeius og hans Venner. Da han i Aaret 49 før Christi Fødsel var gaaet over Floden Rubico, der holdtes for Italiens Grænse, og nærmede sig Rom, forlod Pompeius Italien og samlede en stor Hær i Grækenland og Macedonien. Cæsar drog først til Spanien, hvor Afranius og Petreius, to af Pompeius's Venner, stode i Spidsen for en Hær, og efter store Vanskeligheder og Farer sejrede han over dem. Fire Aar senere, da Pompeius var bleven dræbt og hans Venner slagne i den romerske Stats andre Provinser, forsøgte Pompeius's to Sønner Cneius og Sextus at gjøre Cæsar Modstand nærved Munda, en By i Spanien. I dette Slag kom Cæsar i en saa stor Fare, at han sagde, at han tilforn havde kæmpet for Sejren, men nu kæmpede for sit Liv. Dog forlod Lykken ham ikke, og han vendte som Sejrherre tilbage til Rom. Men han, som havde været uovervunden i Krigen, blev i det følgende Aar myrdet i det romerske Senat af sine Fjender.

Grænse, finis. At staa i Spidsen for, præesse. At gjøre Modstand, resistere.

Tydsks Stil for Realisterne.

Det gamle Ægypten staar formedelst sin Kultur og Kunstfærdighed som en Gaade for os. De sikreste Efterretninger, vi have derom, give Oldsagerne, disse uhyre Pyramider og Klippegrave, disse Ruiner af Kanaler, Stæder og Templer, denne Billedskrift, der overleverer Efterverdenen Kongernes Navne og Be-

drifter. En Del af disse Værker tjente til Landets Nytte eller vare dog uundværlige for dets Bebyggelse. Uden Kanalerne, der ledede Nilens Vand til fjerne Egne, vilde en stor Del af Ægypten være en død Ørken, og kun de store Dæmninger muliggjorde Anlæggelsen af Stæder i den frugtbare Dal, som Oversvømmelsen flere Maaneder igjennem forvandler til en Sø. En anden Del tjener Religionen eller bevarer Erindringen om de Afløde. Ingen andre Monumenter i Verden kunne rose sig af en lignende Varighed, og Billederne paa Templernes og Gravenes Vægge give en anskuelig Forestilling om Folkets Liv og Gudsdyrkelse, Felttog og Sejre, Haandværk og Kunster, og de gamle Ægyptere ere os mere bekendte end vore egne Forfædre.

At staa for os, dastehen. Oldsag, Alterthum. Klippegrav, Felsengrab. Ruiner, Trümmer. Bebyggelse, Anbau. Dæmning, Damm. At muliggjøre, ermöglichen. Anlæggelse, Gründung. At bevare, erhalten. Gudsdyrkelse, Gottesdienst.

I det forløbne Aar har i Henhold til Ministeriets Rundskrivelse af $24/6$ 70 forhen værende Discipel Carl Emil Kemp Møller bestaaet Prøven i Latin for Farmaceuter d. $5/10$ 76 med Karakteren mg, forhen værende Discipel Viggo Adolf Valdemar Hoff d. $30/10$ 76 med g+, stud. pharmaciæ Anders Sandø Ørsted Müller d. $5/3$ 77 med Karakteren godt og stud. pharmaciæ (forhen værende Discipel) Thorvald Christian Nikolaj Kjær d. $20/3$ 77 med Karakteren mg?

I Lærerpersonalet ere følgende Forandringer foregaaede: Premierl., Kammerjunker Baggesen gik i Juni f. A. tilbage til sin Garnison i Odense og u. 14. Juli approberede Ministeriet, at Gymnastikundervisningen fra 1ste s. M. var overdraget Premierl. E. A. Rømeling ved femte Dragonregiment. — Under 1ste Avg. f. A. meddelte Ministeriet Rektor, at det paa Grund af Lærer-

antallets Størrelse i Forhold til Timeantallet *) havde indstillet Overlærer F. J. Møller til Entledigelse i Naade og med Ventepenge, og denne Ministeriets Indstilling blev derefter approberet ved allerhøjeste Resolution af 4. s. M. Under 18. Oktober blev derefter Adjunkt H. M. Gemzøe allernaadigst beskikket til Overlærer ved Skolen. — Under 13. Juli blev Adjunkt P. J. J. Bischoff allernaadigst udnævnt til Ridder af Dannebroge.

Fagfordelingen har i det løbende Skoleaar været følgende:

Rektor: Latin i VI og V, Græsk i IV, 22 Timer ugentlig.

Overlærer Gemzøe: Latin i IV, Græsk i VI og V, Historie i VI, 24 Timer ugentlig.

Adjunkt Møller: Tydsk i IV—II, Fransk i alle Klasser, 24 Timer ugentlig.

— Koch: Geografi og Naturhistorie i alle Klasser, Frihaandstegning i III R.—I R., 20 Timer ugentlig.

— Andersen: Latin i III—I, Græsk i III, 26 Timer ugentlig.

— Hausehultz: Matematik i IV—II, geometrisk Tegning i III R., Naturlære i VI og V, 24 Timer ugentlig.

— Bischoff: Dansk og Tydsk i I, Engelsk i alle Klasser, Skrivning i III R.—I, 24 Timer ugentlig.

— Ehlers: Dansk i VI—II, Olnordisk i VI og V, Religion i III—I, 21 Timer ugentlig.

— Lind: Historie i V—I, Matematik i I, Naturlære i III R., 23 Timer ugentlig.

Musiklærer Ehlert: Sang, 5 Timer ugentlig.

Premierl. Rømeling med Assistent Oversergent v. Pein: Gymnastik og Skydeøvelser 15 Timer ugentlig.

---

*) Da ingen i III R fandtes moden til Opflytning, blev der iaar ingen IV R dannet.

I Skoleaaret er følgende Arbejde udført:

Dansk og Oldnordisk.

I Klasse: Winkel Horns og Borchsenius's Læsebog benyttet til Oplæsning og Analyse. Enkelte Digte lærte udenad af Læsebogen. En Stil egentlig (Bischoff, 3 Timer).

II Klasse: Samme Læsebog benyttet til Oplæsning og Analyse. Nogle Digte lærte udenad. En Stil egentlig (Ehlers, 2 Timer).

III Klasse: Den nordiske Gudelære efter Arentzen og Thorsteinsson. Oehlenschlägers „Nordens Guder“ oplæst. Af Hammerichs svenske Læsestykker er der læst c. 40 Sider. En Stil egentlig (Ehlers, 2 Timer).

En for Realafdelingen særskilt Time er bleven anvendt dels til Diktatstil, dels til dansk Litteraturhistorie med Flors Haandbog som Grundlag.

IV Klasse: Digtværker af Holberg, Ewald, Wessel, Oehlenschläger og Hauch ere læste. Hammerichs svenske Læsestykker, den poetiske Del. 2 Stile maanedlig (Ehlers, 2 Timer).

V Klasse: En kort Udsigt over den oldnordiske Litteratur Historie med Benyttelse af Winkel Horns Fremstilling. Den danske Litteratur Historie til Holbergs Død med Thortsens Udsigt som Grundlag. 2 Stile maanedlig (Ehlers, 2 Timer).

Oldnordisk. Wimmers Læsebog S. 1—35. Hovedpunkterne af den oldnordiske Formlære efter Wimmers Grammatik (Ehlers, 2 Timer).

VI Klasse: Den danske Litteratur Historie fra Midten af det 18de Aarhundrede indtil 1814 med Benyttelse af Thortsens Bog. 2 Stile maanedlig (Ehlers, 2 Timer).

Oldnordisk. Wimmers Læsebog, den prosaiske Del. Wimmers Grammatik benyttet (Ehlers, 2 Timer),

Latin.

I Klasse: Forchhammers latinske Læsebog; det vigtigste af Formlæren efter Madvigs Grammatik (Andersen, 6 Timer).

II Klasse: Cornelius Nepos, de 7 første Levnetsbeskrivelser. Af Trojels Stiløvelser ere de med b. betegnede Stykker indtil S. 80 mundtlig indøvede og derefter nedskrevne som Stil; de dertil svarende Paragraffer af Syntaxen ere læste, Formlæren repeteret (Andersen, 8 Timer).

III Klasse: Cæsars galliske Krig, 3die og 4de Bog; af Madvigs Grammatik det vigtigste indtil Kapitel 9 i 2det Afsnit af Syntaxen. 1 til 2 Stile ugentlig, tildels efter Trojels Stiløvelser; de skrevne Stile ere bagefter lærte udenad (Andersen, 7 Timer).

IV Klasse: Cæsar de bello Gallico, 5—6 Bog. Ciceros Taler for det maniliske Lovforslag, for Ligarius og for Dejotarus. Af Blochs Udvalg af Ovids Metamorphoser Stykkerne: Verdensaldrene, Deucalion, Io og Phaethon. Sproglæren er repeteret. 2 ugentlige Stile ere skrevne hjemme, i sidste Halvdel af Skoleaaret desuden 1 paa Skolen under Lærerens Tilsyn og Vejledning (ialt 80—82), dels efter Trojels og Ingerslevs Stiløvelser, dels efter Lærerens Udarbejdelser (Gemzøe, 8 Timer).

V Klasse: Ciceros Taler for Ligarius og Milo, Sallusts Catilina, Livius 33. Bog, Vergils Æneide, I—II Sang. Kursorisk er 2 Timer ugentlig læst af Flemmer, Sølv-alderens Forfattere, Stykkerne af Curtius, Vellejus, Plinius og noget af Svetonius, 1 Time ugentlig er anvendt til Oversættelse fra Dansk paa Latin uden Forberedelse. Maanedlig er der i Reglen skrevet 2 Versioner (Rektor, 9 Timer).

VI Klasse: Ciceros Cato major og Tuskulanerne' 1. Bog, Tacitus's Agricola og Horatses's Oder, 1. og 2. Bog, samt Brevene. Kursorisk er læst i 2 ugentlige Timer af Flemmers Samling Stykkerne af Svetonius og Kvintilian,

Livius 33. Bog m. m. 2 Versioner maanedlig (Rektor, 8 Timer). Desuden opgive Dimittenderne det f. A. læste Pensum: Ciceros Tale for Sextus Roscius, Sallusts Catilina, Livius 32. Bog og Vergils Æneide, 1. og 2. Sang.

Græsk.

III Klasse: Bergs Forskole. Det nødvendigste af Bøjningslæren efter Tregder. Xenophons Anabasis 1ste Bog, 3die—4de Kap. (Andersen, 5 Timer).

IV Klasse: Xenophons Anabasis 1. Bog, Homérs Odysseé XIII Sang. Tregders Formlære repeteret; nogle Hovedpunkter i Syntaxen indøvede under Læsningen (Rektor, 5 Timer).

V Klasse: Homérs Odysseé, 13—16 Sang. Herodots 5—6 Bog (Gemzøe, 6 Timer).

VI Klasse: Bergs Udvalg af Arrian, Pausanias, Plutarch og Xenophon, S. 83—107, Lukians „Fiskeren“, Platons Apologi. Homérs Odysseé, 13—16 Sang. Desuden opgives til Afgangsprøven: Homérs Odysseé, 10—12 Sang og Herodots 5—6 Bog (Gemzøe, 6 Timer).

Tydk.

I Klasse: Simonsens tydske Læsebog S. 51—109. Toepfers Grammatik: Formlæren. Realklassen 1 ugentlig Time til mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk af Toepfers praktiske Læsebog S. 18—44 (Bischoff, 3 Timer).

II Klasse: Toepfers Læsebog for de lavere Klasser, S. 184—216. Møllers og Nyeborgs Læsebog, S. 1—28. Toepfers Grammatik: Det vigtigste af Formlæren; Holbechs og Petersens Materialier Nr. 51—54. Realafdelingen 1 Time særskilt (Møller, 3 Timer).

III Klasse: Møllers og Nyeborgs Læsebog, S. 148—70. Toepfers Læsebog for Mellemklasser, S. 254—354. Samme Grammatik: Formlæren. Realafdelingen 1 Time særskilt til Stil (Møller, 3 Timer).

IV Klasse: Møllers og Nyeborgs Læsebog. Samme Grammatik (Møller, 2 Timer).

Fransk.

(Møller.)

I Klasse: Ahns praktiske Lærebog, S. 100—14, Pios Læsebog for Mellemlklasser, S. 1—31. Monrads Grammatik, de regelmæssige Verber (3 Timer).

II Klasse: Arlauds Chrestomathie, S. 19—24, 28—30, 31—35, 91—101, 104—24, 129—53, 156—180. Samme Grammatik, de uregelmæssige Verber (3 Timer).

III Klasse: Borrings Études Littéraires, S. 1—10, 47—62, 83—147. Samme Grammatik, Formlæren (2 Timer).

IV Klasse: Borrings Études Littéraires. Garrigues's Grammatik (2 Timer).

V Klasse: Samme Læsebog og Sicks Læsestykker. En Stil ugentlig. Pios Grammatik (3 Timer).

VI Klasse: Samme Læsebøger, samme Grammatik (3 Timer).

Engelsk.

(Bischoff.)

I R.: Listovs Læsebog S. 1—31. Sammes Elementar_bog skriftlig og mundtlig S. 1—20. Rosings Grammatik til de uregelm. Verber (3 Timer).

II R.: Løkkes Læsebog for Mellemlklasserne S. 1—63. Listovs Elementar_bog. Rosings Grammatik (4 Timer).

III R.: Listovs Læsestykker S. 85—155. Sammes Stiløvelser S. 18—35. Listovs Elementar_bog. Rosings Grammatik (3 Timer.)

V Klasse: Løkkes Læsebog for Mellemlklasserne S. 1—66. Listovs Elementar_bog 1—25. Rosings Grammatik til de uregelm. Verber (2 Timer).

VI Klasse: Listovs Udvalg af engelske Forfatteres Skrifter 1ste og 2det Hefte S. 24—65, ialt 149 Sider. Extemporallæsning i Løkkes Læsebog og Goldsmiths Vicar of Wakefield (2 Timer).

Religion.

(Ehlers, 2 Timer ugentlig).

I Klasse: Balslevs Lærebog, 2det Hovedstykke. Assens Bibelhistorie, 6te, 7de og 8de Afsnit af det gamle Testament og af det nye forfra indtil Jesu andet Ophold i Jerusalem. 8 Psalmer.

II Klasse: Balslevs Lærebog, 1ste, 3die, 4de og 5te Hovedstykke. Assens Bibelhistorie, fra Jesu Lignelser indtil tredje Afsnit.

III Klasse: Balslevs Lærebog, Slutningen af 1ste Hovedstykke fra det 8de Bud samt 2det, 3die, 4de og 5te Hovedstykke. Assens Bibelhistorie, hele det gamle Testament og 3die Afsnit af det nye.

Historie.

I Klasse: Efter Blochs Lærebog for Realskoler Verdenshistorien fra 476 til 1660, Frankrigs og Englands Historie dog til 1715 (Lind, 2 Timer).

II Klasse: Efter samme Lærebog Verdenshistorien fra ca. 1100 til 1799 (Lind, 2 Timer).

III R.: Efter samme Lærebog Nordens Historie fra 1789 til 1863, Oldtidshistorien til de puniske Krige (Lind, 3 Timer).

III st.: Efter samme Lærebog Verdenshistorien fra 1789 til 1815, Thriges Nordens Historie fra 1523 til 1814 (Lind, 2 Timer).

IV st.: Thriges Oldtidshistorie; nogle Stykker ere dog læste efter Blochs Lærebog for Realskoler (Lind, 2 Timer).

V Klasse: Blochs Lærebog i den nyeste Tids Historie, Thriges Nordens Historie til 1720 (Lind, 3 Timer).

VI Klasse: Verdenshistorien efter Thriges Oldtidens Historie, Blochs Lærebog for Realskoler og Sammes Lærebog i den nyeste Tids Historie. Nordens Historie efter Thriges Lærebog (Gemzøe, 4 Timer).

Geografi.

(Koch).

I Klasse: Efter Velschows Geografi Rusland, Holland, Belgien, Storbrittanien og Irland, Spanien, Portugal, Frankrig, Schweiz, Italien, Østerrig til Illyrien (2 Timer).

II Klasse: Efter samme Bog Spanien, Portugal, Frankrig, Schweiz, Italien, Østerrig, Tyrkiet, Grækenland og Asien til Indien (2 Timer).

III Klasse: Efter samme Bog Afrika, Amerika, Australien samt Danmark (1 Time).

IV Klasse: Repeteret hele Geografien efter samme Bog (2 Timer).

Naturhistorie.

(Koch, 2 Timer).

I Klasse: Lützens mindre Bog, Krybdyr, Padder, Fisk, Leddyr, egentlige Bløddyr, samt Pighudene.

II Klasse: Lützens større Bog, Fuglene fra Skrige-fuglene. Efter den mindre Bog Krybdyr, Padder og Fisk. Vaupells Botanik, 1ste Afsnit samt af 3die Afsnit de Frikronebladede.

III Klasse: Lützens større Bog, Mennesket. Den mindre Bog, Muslingerne og Straaledyrene.

IV Klasse: Repeteret Zoologien og Botanikken efter de nævnte Bøger.

Arithmetik og Regning.

I Klasse: De fire Regningsarter efter Hauschultz's Arithmetik; Reguladetri (Lind, 4 Timer).

II Klasse: De 4 Regningsarter, Potenser med hele positive Exponenter, Decimalbrøk (afkortet Multiplikation og Division), Kvadratrod af hele Tal og Brøk med opgiven Nøjagtighed, efter Hauschultz's elem. Arithmetik, indøvet ved mange Exempler. Endvidere er medtaget Anvendelse af Formlerne $(a \pm b)^2$ og $(a + b)(a - b)$, Ligninger af 1ste Grad med en Ubekjendt (Prøve), samt Polynomiers

Division og Forkortning. I praktisk Regning ligefrem og omvendt Reguladetri, Gjennemsnittsregning, Delingsregning, Procentregning, fremmed Mønt efter Hansens Regnebog II (Hauschultz, 4 Timer).

III Klasse: Decimalbrøk og Proportioner efter Hauschultz's elem. Arithmetik, Potens og Rod samt Ligninger af 1ste og 2den Grad med 1 eller flere Ubekjendte efter Steens elem. Algebra; praktisk Regning 1 Time ugentlig efter Hansens Regnebog III (Hauschultz, 3 Timer).

IV Klasse: Hauschultz's elem. Arithmetik og Steens elem. Algebra med Tilføjelse af nogle Sætninger om Tals Delelighed og Primittal (Hauschultz, 3 Timer).

Geometri.

I Klasse: Geometrien indledet med geometrik Tegning og Forklaring af Hovedformerne i Rummet (Lind, 2 Timer).

II Klasse: De 4 første Kapitler af Mundts Geometri (Hauschultz, 2 Timer).

III Klasse: Mundts Geometri fra 3die Kapitel til Slutning med Undtagelse af Afsnittet om Korders Beregning (Hauschultz, 2 Timer).

IV Klasse: Mundts Geometri (Hauschultz, 2 Timer).

Naturlære.

III R.: Holtens Naturlære: Legemernes Ligevægt, Lydlæren, Lyslæren, Magnetisme og Elektricitet (Lind, 3 Timer).

V Klasse: Holtens Bog forfra til Faldet, samt Varmen, Magnetismen og Elektriciteten (Hauschultz, 3 Timer).

VI Klasse: Holtens Naturlære og Mundts Astronomi (Hauschultz, 3 Timer).

Tegning.

III R. har havt i Aarets Begyndelse 2 Timer, senere 1 Time geometrisk Tegning, hvori er indøvet forskellige plangeometriske Konstruktioner (Hauschultz)

Ligeledes er der meddelt Undervisning i Frihaands-tegning i I R. og II R. (2 Timer) samt i III R. (1 Time); ved Undervisningen er benyttet Helsteds Tegnehefter og Hetsches store Fortegninger (Koch).

Gymnastik.

(Rømeling.)

Øvelserne ere foretagne i Overensstemmelse med Programmet fra 1874, S. 23—24.

Fremgangen har været god for alle Klassers Vedkommende, særlig dog for 3die og 4de Klasse.

Svømning.

I Svømmeundervisningen have alle Disciplene deltaget paa enkelte Undtagelser nær, der have været fritagne ved Lægeattest. Af de 65 Disciple, der ved Svømmetidens Ophør forrige Sommer deltog i Svømmeundervisningen, vare 40 Frisvømmere, af hvilke flere havde aflagt Prøver i Bjergning og Dykning.

Skydning.

I denne Øvelse have Disciplene af 5te og 6te Klasse (ialt 9) deltaget. 2 Disciple have været fritagne.

Siden Skydelisten forrige Aar blev indsendt til Skolen har der været skudt 12 Gange med Skytteforeningsriflen.

Skivernes Dimensioner og Inddeling har været som Skytteforeningens Skiver.

Resultatet har været følgende :

Antal Disciple	Afstand Alen.	Antal			Points	
		Skud.	Points.	Træf- fere.	Total- sum.	Gjennem- snit
5	50	54	97	50	147	2,72
8	100	160	177	121	298	1,86
9	170	343	369	245	614	1,79
Sum af Skud paa alle Afstande		557	643	416	1059	1,89

Udfaldet af Præmieskydningen f. A. (den 31te Maj)
var følgende:

Præmie.	Navn	Antal Skud*).	Afstand i Alen.	Antal Point.	Antal Træffero.	Præmier.
1ste	Mourier-Petersen	7	170	10	6	Goethe i 4 Bind og Bergsøe, fra d. gamle Fabrik.
2den	Karmark	7	170	9	6	
3die	Jacobsen	7	170	8	6	Oehlschl. dram. Værker, 10 Bind.

Meddelelser om Forberedelsesskolen.

(Ved Bestyrerne, Overlærer Møller og Adjunkterne
Andersen og Ehlers).

Efter den i Juli Maaned f. A. afholdte Aarsprøve bleve af de 66 Disciple, Forberedelsesskolen paa den Tid talte, 22 optagne i den lærde Skoles 1ste Klasse. I Løbet af Skoleaaret 1876—77 er der udmeldt 3 Disciple, men optaget 24 nye, saa at Skolen for Tiden tæller 65 Disciple, der ere fordelte i 3 Klasser.

Undervisningsfagene ere fordelte paa følgende Maade: F. Møller: Historie (III og II), Tydsk (I), Skrivning (III), Tegning (III og II). Gemzøe: Tydsk (III og II). Koch: Naturhistorie (III). Andersen: Fransk (III), Regning (II), Geografi (I). Hauschultz: Regning (III). Ehlers: Dansk (III og II), Religion (I). Lærer Andersen: Religion (III og II), Geografi (III og II), Historie (I), Dansk (I), Skrivning (II og I), Regning (I). Sangundervisningen er bleven besørget af Musiklærer Ehlert, Gymnastikundervisningen af Gymnastiklærer Ziegler.

Disciplene ere efter deres Hovedkarakterer for April Maaned ordnede saaledes:

*) 2 Skud med Remington-Riffel.

III Klasse.

1. A. P. Estrup (F. Konsejlspræsident).
2. H. G. Baadsgaard (F. Ritmester).
3. H. W. Langballe (F. Præst i Kristrup).
4. H. Hansen (F. Præst i Randers).
5. S. Honnens de Lichtenberg (F. Hofjægermester).
6. O. Götzsche (F. Kjøbmand).
7. C. Caspersen (Handskefabrikant).
8. O. C. F. Gundelach (F. Distriktslæge).
9. N. O. Hansen (F. Læge).
10. C. J. Smith (F. Jernstøber).
11. J. C. E. Christensen (F. Bager).
12. M. Nathansen (F. Garver).
13. E. V. Tvenstrup (F. Guldsmed).
14. M. L. Kleisdorff (F. Kjøbmand).
15. C. Metz (F. Kjøbmand).
16. R. Kleisdorff (Broder til Nr. 14).
17. H. W. Wies (F. Skræder).
18. R. Thysen (F. Kjøbmand).

II Klasse.

1. B. Obel (F. Apotheker).
2. N. Petersen (F. Proprietær).
3. N. E. Hartz (F. Skomager).
4. A. Sørensen (F. Proprietær).
5. H. S. Køster (F. afd. Apotheker).
6. J. Obel (Broder til Nr. 1).
7. N. H. Boje (F. Kjøbmand).
8. N. E. Jacobsen (F. Kjøbmand).
9. C. Hassing (F. Bager).
10. A. G. Hauerbach (F. afd. Kjøbmand).
11. P. M. Overbye (F. Kjøbmand).
12. C. Møller (F. Apotheker).
13. E. Christmas (F. Ritmester).
14. E. A. Bræmer (F. afd. Bogholder).
15. C. F. E. Hoff (F. afd. Kjøbmand).
16. H. E. Riisager (F. Kjøbmand).
17. A. L. Ishøy (F. Klubvært).
18. H. Hjersing (F. Kjøbmand).

I Klasse b.

1. J. H. Kuhn (F. Korpslæge).
2. C. A. E. Tromholdt (F. Toldassistent).
3. K. Møller (F. Overlærer).
4. F. Heerfordt (F. Kjøbmand).
5. P. J. Jørgensen (F. Handelsrejsende).
6. C. F. Mogensen (F. Kjøbmand).
7. H. Rohde (F. Kjøbmand).
8. L. Metz (F. Fabrikant).
9. L. V. A. P. Schacht (F. Bogholder).
- 10.

A. Wreschner (F. Præst). 11. S. Metz (Broder til Nr. 15 i 3die Kl.). 12. M. Nathansen (F. Hestehandler). 13. M. S. Nielsen (F. Møllebygger). 14. G. Christensen (F. afd. Snedker).

I Klasse a.

1. H. R. D. Struve (F. Gartner). 2. A. M. Hartz (F. Skomager). 3. C. Lehrmann (F. Kjøbmand). 4. C. F. Hassager (F. Mægler). 5. P. Peronard (F. Garver). 6. H. B. Brøndum (F. Telegrafist). 7. H. C. Conrau (F. Direktør). 8. A. Thyssen (Broder til Nr. 18 i 3die Kl.). 9. H. P. C. Hartz (F. Skomager). 10. C. J. Køster (Broder til Nr. 5 i 2den Kl.). 11. V. E. Dujardin (F. Kjøbmand). 12. M. W. Kierulf (F. Bogholder). 13. G. Kleisdorff (Broder til Nr. 14 og Nr. 16 i 3die Kl.). 14. O. Conrau (Broder til Nr. 7). 15. S. M. Westergaard (F. Kjøbmand).

A. De af Skolens Beneficier, der bortgives af Ministeriet, ere for indeværende Aar u. 22. Sept. tildelte følgende:

I a. Højeste Stipendium (100 Kr.) at oplægge: M. C. Petersen og H. L. V. Schaumburg.

b. Mellemste Stipendium (70 Kr.) at oplægge: C. M. Christensen, G. E. K. Schaarup, A. E. Hjuler, C. R. Hansen, C. M. Schmidt.

c. Laveste Stipendium (40 Kr.) at oplægge: H. P. Pontoppidan, T. Thorup, J. M. Møller.

Alle disse have tillige fri Undervisning.

II Fri Undervisning: I. Philipson, P. E. Møller, samt som extraordinære Gratister: G. V. Bischoff (tillige højeste Stipendium, 100 Kr., at oplægge), E. S. Ehlers (tillige mellemste Stipendium, 70 Kr., at oplægge), Jørg. Andersen (tillige laveste Stipendium, 40 Kr., at oplægge), Joh. Andersen og H. P. F. Møller. Endvidere blev u.

30. Sept. Beneficium af fri Undervisning tilstaaet V. T. C. Blichert.

III Det Blichfeldtske Legat (c. 92 Kr.) J. Bruhn.

IV Det Fosieske Legat (noget over 10 Kr.) blev for 1875 tildelt Student V. Thorup, for 1876 Student J. C. G. M. Meilbye.

B 1. Af Administrationen for de Brock-Bredalske Legater blev 1876 Stipendiet efter Fundatsens § 8 (61,02 Kr.) tildelt Disciplene H. L. V. Schaumburg, C. R. Hansen og C. M. Schmidt til lige Deling; Stipendierne efter §§ 9 og 10 tildeltes Studenterne F. Jacobsen og J. C. G. M. Meilbye med henholdsvis 122 Kr. 42 Ø. og 142 Kr. 42 Ø.

2. Som Flidsbelønninger efter Fundatsens § 11 erholdt: 1. V. Malling A. Manzoni's Roman, de Trolovede, 2 D. Khvn. 1874; 2. V. T. C. Blichert Joh.s Ewalds udvalgte Skrifter ved Liebenberg, Khvn. 1855; 3. E. S. Ehlers Holbergs Komedier i 3 B. ved Liebenberg, Khvn. 1869—70; 4. C. R. Hansen Fr. Barfods Fortællinger af Fædrelandets Historie, 4de Udg., 2 B., Khvn. 1872—74; 5. C. M. Schmidt Moritz's mythologiske Haandbog i dansk Bearbejdelse af Chr. Winther og V. A. Bloch, 4de Udg., Khvn. 1872; 6. O. R. G. Blom Fortællinger af B. Bjørnson, 2den Udg., 2 Dele Khvn. 1873; 7. C. G. Høst Chr. Winthers Træsnit med Tegninger af danske Kunstnere, 2det Oplag, Khvn. 1873.

C. Det Nis Nissenske Legat, der bortgives af Skolens Lærerforsamling. Af det i December Termin 1876 til Raadighed staaende Beløb, 1067 Kr. 64 Ø., deltes den ene Femtedel, ved hvilken der ikke saa meget tages Hensyn til Trang som til Flid i Forening med god Opførsel, i én Portion paa 33 Kr. 52 Ø., der tillagdes J. Steenberg og 6 paa 30 Kr., der tillagdes V. Malling, J. C. C. B. D-H. Christmas, V. T. C. Blichert, O. R. G. Blom, C. G. Høst og N. E. Schou. Af de 4 Femtedele gaves to Portioner à 100 Kr. til M. C. Petersen og H. L. V.

Schaumburg; 5 Portioner paa 80 Kr. tillagdes G. E. K. Schaarup, G. V. Bischoff, E. S. Ehlers, C. R. Hansen og C. M. Schmidt; en Portion paa 54 Kr. 12 Ø. tillagdes J. M. Møller; 4 Portioner paa 50 Kr. tillagdes C. M. Christensen, I. Philipson, T. Thorup og A. E. Hjuler.

Et Beløb af 39 Kr. 50 Ø., som var hjemfaldet ved Discipel Freieslebens Udgang af Skolen, tildeltes Student J. C. G. M. Meilbye.

Af Renterne af det Estrupske Legat, som udgjør 1500 Kr., ere 4 Kr. udbetalte for Tilsyn med Fundators Faders Monument (Fund. § 4) og 56 Kr. ere anvendte til Bibliothekets Forøgelse (Fund. § 5).

Skolens Indtægter og Udgifter i Finantsaaret 1876—77:

	Indtægt:	Kr.	Ø.
Beholdning efter forrige Aars Regnskab		2574	37
Tiende-Indtægter med Fradrag af Skatter		6809	83
Fra St. Mortens Kirke		240	"
Rente af Skolens Formue		80	"
Skolekontingenter		7303	50
Forskjellige ubestemte og ekstraordinære Indtægter .		70	41
Tilskud fra den almindelige Skolefond		24221	81
		<u>41299</u>	92
	Udgift:	Kr.	Ø.
Lønninger til Skolens faste Lærere		26181	58
For Inspektion		200	"
Pedellens Løn		397	"
Godtgjørelse til Lærerne for Andel i Skolepengene .		1542	66
For Timeundervisning		1523	24
Pensioner og Ventepenge		3150	34
Tilskud til Bibliotheket og videnskabelige Apparater foruden Bibliothekets egne Indtægter (116 Kr.)		599	89
Bygningernes Vedligeholdelse		1622	91
		<u>35217</u>	62
	Latris	35217	62

	Kr.	Ø.
Transport	35217	62
Inventariets Vedligeholdelse	239	2
Brændsel	1118	70
Belysning	160	85
Skatter og Afgifter (kommunale)	354	58
Regnskabsføringen	600	"
Rengjøring	331	17
Porto, Protokoller, Skrivematerialier, Afskrivning . .	174	66
Programmer og Skolehøjtideligheder	426	58
Andre Udgifter	8	"
Til Øvelser i Riffelskydning	126	99
	<hr/>	
	38758	17

Bibliotheket med tilhørende Samlinger har efter 30te Maj f. A. havt følgende Tilvæxt *):

- Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1876.
 Aarsberetninger og Meddelelser fra det store kongelige Bibliothek.
 III, 1.
 N. C. L. Abrahams. Meddelelser af mit Liv, udg. af A. Abrahams. H. 2—6
 Kr. Arentzen. Baggesen og Oehlenschläger. I—IV. 1870—74.
 VI. 1876.
 Botanisk Tidsskrift. III Række, 1ste B. H. 2—4.
 L. Both. Natur og Folkeliv i Danmark, H. 13—21.
 G. og E. Brandes. Det 19de Aarhundrede. 1876—77.
 G. Brandes. Danske Digttere. Karakterbilleder. 1877.
 — Søren Kierkegaard. En kritisk Fremstilling i Grundrids. 1877.
 A. E. Brehm. Krybdyrenes og Paddernes, Fiskenes samt de lavere Dyrs Liv. Paa Dansk udg. af P. Mariager og A. Feddersen. Lev. 1—6. 1876—77.
 Breve til H. C. Andersen. Udg. af C. St. A. Bille og N. Bøgh.
 C. Bruun. Samfundet til den danske Literaturs Fremme i Tidrummet 1827—77. 1877.
 Byron. Udvalgte dramatiske Digte og Fortællinger. Overs. af E. Lembcke. H. 6. 1876.
 E. Bøgh. Mester Oles Prædiken. Nytaarsvers. 1877. 6te Oplag.

*) Naar Trykkestedet er udeladt, menes Kjøbenhavn.

- E. Bøgh. En liden Hverdags-Postille, indeholdende 15 verdslige Præ-
kener for Menigmand. 1877.
- Danske Magazin. IV Række. 4 B. H. 3. 1876.
- Danske Mindesmærker. II R. 7de H. Roskilde Domkirke, be-
skreven af J. Kornerup, 7de Afdeling. 1876.
- Danske Samlinger. 2den Række, 5te B.
- E. Erslev. Det danske geografiske Selskabs Tidsskrift, udg. af
Selskabets Bestyrelse. I, 1. 1877.
- Falbe-Hansen og Scharling. Danmarks Statistik. H. 1. 1877.
- Flora Danica. Exemplar Nr 18, ukoloreret, H. 1—43, Civillisten
tilhørende. Efter Justitsraad Køsters Død overgivet i Skolens
Værge.
- Fordragelighed! Nogle Ord til Overvejelse. Af en politisk Umyndig.
1877.
- Sexti Julii Frontini strategematicon libri IV. Ejusdem de aquæ
ductibus urbis Romæ liber. Rec. A. Dederich. Lips. 1855.
- Gaji institutionum juris civilis commentarii IV. Rec. E. Huschke.
Lips. 1861.
- A. Gelli noctium Atticarum libri XX. Ex recensione Martini
Hertz. Lips. 1861. II Voll.
- J. u. W. Grimm. Deutsches Wörterbuch. IV, 1, 8—9, IV, 2,
10. Leipz. 1876—77.
- F. Handtke. General-Karte des schwarzen Meeres mit den
Karten des Bosphorus u. der Dardanellenstrasse. Glogau. 1877.
- J. A. Hansen. Vor Forfatnings-Historie. H. 36.
- Heeren, Ukert u. Giesebrecht. Geschichte der europäischen Staa-
ten. A. v. Reumont: Geschichte Toscana's seit dem Ende
des florentinischen Freistaates. II. Th. Gotha. 1877.
- K. Hillebrand: Geschichte Frankreichs 1830—71. I. Th.
Gotha. 1877.
- Hermes. Zeitschrift f. class. Philologie. XI B. Berl. 1876.
- Herodoti historiæ. Recensuit H. Stein. Tom. I—II. Berolini
1869—71.
- H. Hofberg. Svenskt biografiskt Handlexikon. H. 11—15. Stock-
holm.
- L. Holbergs Epistler, udg. med oplys. Anmærkninger af Chr.
Bruun, 5 B. Ark 24—26.
- E. Holm. Historisk Tidsskrift. IV R. 5 B. H. 4.
- F. E. Hundrup. Stamtavle over Familierne Perch, Holm og Hun-
drup. Roskilde 1876 (foræret af Forf.).
- N. L. Høyens Skrifter, ved J. L. Ussing. 6 H. 1876.

- Indberetning om den af Professor Johnstrup foretagne Under-
søglesrejse paa Island i Sommeren 1876. 1877.
- S. M. Jørgensen. Kemiens Begyndelsesgrunde til Brug for Sko-
ler. 1876 (foræret af Forlægg.).
- Topografisk Kaart over Kongeriget Danmark med Hertugdømmet
Slesvig, udarb. og udg. af Generalstaben. 6 Pl. (over Jyl-
land).
- Af Søren Kierkegaards efterladte Papirer: 1844—46 II, Slutn.;
1847; III. 1877.
- Th. Kjerulf. Istiden (med 4 Træsnit og 2 indtrykte Karter) 1876.
(Fra Videnskabens Verden III R., Nr. 17).
- A. Kragh. Meddelelser om den forenede Real- og Borgerskole i
Nakskov i Skolcaaret 1875—76. Nakskov 1876 (foræret).
- F. Krebs. Det gamle og det nye Samfund eller Lavgstvang og
Næringsfrihed. 1876.
- V. Krenchel. Amblyopia centralis. 1876 (Doktordisp.).
- E. Kuhn. Die städtische u. bürgerliche Verfassung des Römi-
schen Reichs bis auf die Zeiten Justinians. Leipz. 1864—
65. I—II.
- Literarisches Centralblatt f. Deutschland. 1876.
- Love og Expeditioner vedkommende Kirke- og Skolevæsen. Udg.
af H. V. Skibsted. Ny Række, 1875—77. 1ste H. 1876.
- Samling af Love og Anordninger m. v. af mere almindelig In-
teresse. 1875.
- Lovtidende og Ministerialtidende for 1876.
- E. Løffler. Haandbog i Geografien. 9de H. (Slutning). 1876.
- Marquardt u. Mommsen. Handbuch der röm. Alterthümer. 5.
B. (J. Marquardt: Römische Staatsverwaltung, 2ter B.). Leipz.
1876.
- P. Mérimée. Etudes sur l'histoire Romaine. Paris 1853.
- E. Meyer. Geschichte von Troas. Mit einer Karte. Leipz. 1877.
- Joh. Møller. Efterretninger om Svendborg Realskole f. 1875—
76 (foræret).
- O. Møller. Om Alvor i Skole og Folkeliv. Fire Foredrag. 1876.
Nationaløkonomisk Tidsskrift; VIII, 1876.
- Fr. Nielsen. Romer-Kirken i det 19de Hundrebaar. En historisk
Skildring. Pavedømmet. 1876.
- O. Nielsen. Kjøbenhavn i Middelalderen, 1—4.
— Kjøbenhavns Diplomatarium. III, 2.
- R. Nielsen. Om Samfundets Vilkaar. Sex folkelige Foredrag.
1877.
- Nordiske Heltesaer. Paa Dansk ved Fr. Winkel Horn.

- Nordisk Konversationslexikon, 2. Udg. H. 60–65.
- Nordisk Tidsskrift for Philologi og Pædagogik. Ny Række, 2det B. 2–4. 1876.
- Norges Melodier, Text. 1877.
- Opuscula philologica ad Io. Nic. Madvigium per quinquaginta annos Universitatis Havniensis decus a discipulis missa. 1876.
- Th. Overskou. Den kongelige danske Skuepladses Historie. H. 12–15. 1876.
- A. Paulsen. Naturkræfterne. Lev. 14–18.
- A. Petermann. Mittheilungen, 1876, V XII, 1877, I–V.
 – Ergänzungsheft 46–51.
 – Inhaltsverzeichniss von Petermann's „Geographischen Mittheilungen“ 1865–74 (10 Jahressbände u. 5 Ergänzungsbände) Gotha 1877.
- Plutarchi Chæronensis moralia ex rec. R. Hercheri. Vol. I, Lips. 1872.
- Tre politiske Breve fra Beauséant. Med en Efterskrift. 1877.
- Hieron. Justesen Ranchs danske Skuespil og Fugleviser. Udg. af S. Birket Smith. 1 2 H. 1876–77.
- Revue des deux mondes 1876, 9–24, 1877, 1–8.
- I. H. Rosenkrantz. Nogle efterladte Optegnelser. 1876.
- K. Roving. Bidrag til praktisk Pædagogik. Om Skoleundervisningens Stof 1876.
- M. H. Rosenørn. Greve Gert af Holsten og Niels Ebbesøn af Nørreeris. 4 H. Randers 1877.
- H. Rørdam. Kjøbenhavns Universitets Historie fra 1588–1621. III, 4–5 1876–77.
- V. Sanne. Træffeøvelser til Brug ved Skoler og Seminarier. 1876 (10 Exempl. til Benyttelse ved Undervisningen)
- J. E. Sars. Udsigt over den norske Historie. 2. Del. Christiania 1877.
- M. Schaefer. Karte der Türkei in Europa u. Asien. Berlin 1877.
- W. Scharling. Handelsballancens Betydning og rette Opgjørelse (Fra Vidensk. Verden III, 18). 1876.
- J. C. Schjødt. Naturhistorisk Tidsskrift. III. R. X. B. 2–3 H. 1876.
- H. Schneekloth. Hjemmet og Skolen. Nr. 15. 1876 (foræret).
- C. W. Smith. De verbis imperfectivis et perfectivis in lingvis Slavonicis. 1875 (Indb. til Reformationsfesten).
- K. v. Spruner. Hand-Atlas für die Geschichte. 3. Aufl. Lief. 15–17. Gotha.

- Statistiske Meddelelser, 12. B. 1875.
 Statistisk Tabelværk, III. R. 30te B. 1876.
 Statskalenderen for 1877.
 Johs. C. H. R. Steenstrup. Indledning i Normannertiden. 1876.
 Cornelii Taciti Agricola. Erklærende u. kritische Schulausgabe
 von Dr. C. Peter. Jena 1876.
 H. Taine. Den engelske Litteraturs Historie, overs. af H. S.
 Vodskov, H. 14—20.
 Tidsskrift for Fysik og Kemi. 15. Aargang 1876.
 — for Mathematik, III R. 6te Aarg. 1876.
 — for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben, V. R. 3. B.
 1876.
 J. P. Trap. Beskrivelse af Kongeriget Danmark. 2. Udg. H.
 32—37.
 — Atlas hertil ved E. Klingsey. 5 H. 1876.
 Af A. F. Tschernings efterladte Papirer, udg. af hans efterladte
 Familie. 2. B. Lev 1—4.
 Codex urbis Romæ topographicus. Edidit C. L. Urlichs. Wirce-
 burgi 1871.
 J. L. Ussing. Om Grækernes og Romernes Huse, med særligt
 Hensyn til Benævnelsen for de enkelte Rum (Universitets-
 program) 1876.
 O. Vaupell. Den dansk-norske Hærs Historie. Lev. 45—47. 1876.
 P. Weilbach. Dansk Kunstnerlexikon, indeholdende korte Lev-
 nedstegninger om Kunstnerne. 1877. H. 1.
 C. Vellei Paterculi ex historiæ Romanæ libris duobus quæ super-
 sunt. Apparatu critico adjecto ed. C. Halm. Lips. 1876.
 H. Wergeland. Udvalgte Digte. Ved H. Schwanenflügel. 1876.
 C. Wilkens. Liv—Nydelse—Arbejde. 3. Del. Arbejde. 1876.
 Chr. Ziegler. Illustrationen zur Topographie des alten Rom.
 Mit Texte. 3. H., 3. u. 4. Abth. — 4. H. (Schluss). Stutt-
 gart 1876—77.

Desuden har Bibliotheket fra Ministeriet modtaget de
 sædvanlige i Aarets Løb udgivne Examenslister m. m.
 Skoleprogrammer fra 25 danske, 13 norske og 33 svenske
 Skoler og Undervisningsanstalter.

Den naturhistoriske Samling er i Aarets Løb bleven foreøget med følgende Gjenstande:

Loxia coccothraustes L. (Discipel G. Müller i IV. Kl.)
Lundberg.
Limosa rufa Briss. }
Loxia curvirostra L. } Holbækgaard.

Til Disciplenes Morskabsbibliothek er anskaffet:

Ewald: Knud Gyldenstjerne; Ebers: En ægyptisk Kongedatter; Barfod: Billeder af Nordens Historie; Holst: Danske Skjemtedigte: Carit Etlar: Set og hørt; Thoroddsen: Indride og Sigrød; Urolige Tider; I ledige Timer; Historisk Arkiv; Fra alle Lande; Folkelæsning; Den store nordiske Almanak.

Indtægterne have været:

Kontingenter for det andet Halvaar 1876	29 Kr.	„ Ø.
do. for det første do. 1877	27 —	„ —
	<hr/>	
Ialt	56 Kr.	„ Ø.

Udgifterne have været:

Underballance fra forrige Regnskab	17 Kr.	71 Ø.
Til Bøgers Anskaffelse	39	90 —
Til Bøgers Indbinding	17 —	25 —
	<hr/>	
Ialt	74 Kr.	86 Ø.

I Aarets Løb ere følgende ministerielle Skrivelser angaaende Undervisningen o. a. l. modtagne:

1. Under 29de Maj 1876 har Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet paa Forespørgsel af en af de lærde Skolers Rektor svaret, at de Disciple som efter fuldendt Examen forlade Skolen inden 1ste Juli ikke blive at afkræve Skolepenge for Juli Maaned.
2. Paa Forespørgsel om N. N., der i Juli 1875 har som Privatist bestaaet 4de Klasses Hovedexamen i de for den sproglig-historiske Retning afsluttede Fag og Seminarist N. N., der har suppleret sin Skolelærerexamen saaledes at han har erhvervet samme Ret, som dem, der have bestaaet

almindelig Forberedelsesexamen af højere Grad, skulle for at indstille sig til Afgangsexamen underkaste sig en Prøve i latinsk Stil, og i bekræftende Fald om Prøven kan tages i samme Examenstermin som Afgangsexamen, har Ministeriet under 6te September 1876 svaret, at Privatister efter Bekjendtgjørelse af 28de Marts 1876, 2, 3 og 4 Stk. ere, naar de have bestaaet i Afslutningsfagene ved 4de Klasses Hovedexamen før 1877, fritagne for Prøve i latinsk Stil og at de som Følge heraf uden at underkaste sig en saadan kunne indstille sig til Afgangsexamen, samt at Ministeriet i Analogi dermed vil lade samme Regel gjælde for dem, der have bestaaet Realafgangsexamen eller suppleret Skolelærereksamen med den befalede Prøve i de nyere Sprog. Hermed bortfalder Spørgsmaalet om Tiden for Prøvens Aflæggelse.

3 a. Cirkulære fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 9de Okt. 1876:

Ved at fremsende Aftryk af Undervisningsinspektionens til Ministeriet indgivne Beretning om de i 1876 afholdte kontrolerede Prøver ved de lærde Skoler og højere Realskoler, skal Ministeriet, næst at gjentage sin Opfordring i Cirkulærskrivelse af 22de September f. A. [s. Progr. f. f. A. S. 35] tillige lade følge Aftryk af den i Beretningen ommeldte Skrivelse af 4de December 1873 til Rektor for Aarhus Kathedralskole om Omfanget af Undervisningen i Naturlære.

b. Undervisningsinspektionens Beretning om de i 1876 afholdte kontrolerede Prøver ved de lærde Skoler og højere Realskoler:

De Examina, som Undervisningsinspektionen i Aar har kontrolleret, have i flere Henseender givet Anledning til de samme Bemærkninger, som bleve gjorte ifjor. Disse skulle ikke her gjentages, med mindre dertil er særlig Grund. Paa den anden Side spores der ikke saa faa Bestræbelser for at fjerne de Grunde til Udsættelser, der have været til Stede.

Ogsaa i Aar har Afgangsprøven haft et i det hele godt Udfald, medens det fremdeles viser sig at være forbundet med Vanskeligheder ganske at tilfredsstille Fordringerne til fjerde Klasses Hovedexamen.

A Afgangsprøven.

De danske Stile have paa flere Steder ladet en Del tilbage at ønske. Der maa forlanges af en Student, at han blot

af 30. Nov. 1876 (Nr. 4).
 ikke begæres saa stærkt, at der efter Oversættelse og Anv.
 tilføjer et Øjeblik tilovers for Bifagene.
 Ogsaa for Græskens Vedkommende maa
 ind i Examinationsen; derfor maa Tiden til
 behørig ind i Behandling paa
 Versionens Behandling paa
 Ikke læste Forfatter
 Resultatet af
 Aar

Sprogrigtighed og Sprogfærdighed, men ogsaa Gjennemførelsen af Stoffets logiske Udvikling, saa at Stilen hæver sig til en virkelig Drøftelse af Spørgsmaalet; istede: for dette have adskillige Disciple vist Tilbøjelighed til, især ved Behandlingen af den frie Opgave, at slaa sig til Ro i Fraser eller ere blevene staaende ved deklamatoriske Udbrud. Bedømmelsen bør tage alvorligt Hensyn hertil. Ogsaa grove Retskrivningsfejl bør bedømmes strengt; Fejl som „betrakte“, „gjordt“, „forvendt“ (o: vænt), „Thelegraf“ bør ingen Student kunne gjøre.

For det Oldnordiskes Vedkommende har Examinationen i enkelte Skoler givet Anledning til den Bemærkning, at det slet ikke kommer an paa, at Disciplene ere bekendte med enhver Specialitet i Formlæren, men vel paa, at de vide Besked med Forholdet imellem Oldsproget og nyere Dansk og ere fortrolige med de Fænomener, der oplyse dette.

Engelsk synes paa en heldig Maade at være indordnet i Undervisningen. Resultatet er gennemgaaende godt, og man har paa sine Steder sporet yderligere Fremgang fra ifjor.

Hvor Tysk har været opgivet, har Prøvens Udfald paa de fleste Steder været ret tilfredsstillende.

Resultaterne af den franske Undervisning ere omtrent de samme som ifjor. Lærerne synes alle Vegne at gjøre sig

men af og til savnes almindelig sprogvitenskabelig Dan-
 synes ikke at være Grund til at tvivle paa, at de
 April 1871 tilsigtede Resultater kunne naas,
 Undervisning gennemføres i hele Skolen.

ikke ringe Forskjel paa det
 og Literaturhistorie
 for Examinand
 Rifag*).

Det Omfang af historisk Kundskab, som meddeles i Skolerne, er ingenlunde saa overensstemmende, som man kunde ønske; der er Grund til her at minde om, hvad der i Beretningen ifjor blev fremhævet derom. Paa nogle Steder har Examinationen været altfor løs og overfladisk; dens Beskaffenhed staar i dette Fag overhovedet i nøje Forbindelse med Stoffets Omfang, og det er vanskeligere for Censorerne her end i andre Fag at forlange orienterende Spørgsmaal indskudte, saa at de ikke formaa helt at raade Bod paa denne Ulighed.

I Mathematik har Resultatet været tilfredsstillende, undtagen netop for deres Vedkommende, hvem Frygten for Græsk kaster i Matematikkens Arme. Ønsket om skriftlig Opgave i analytisk Geometri bliver bestandig mere levende. Med Hensyn til den mundtlige Prøve i dette Fag bør Læreren før Prøven gjøres bekendt med de praktiske Anvendelser af den analytiske Geometri, som forelægges til Behandling, for at der ikke skal tages uheldig fat derpaa, hvorved kun Tid spildes og Dommen taber i Sikkerhed.

Naturlæren har for de studerende af den mathematisk-naturvidenskabelige Retning endnu ikke faaet tilstrækkelig fast Begrænsning, men da der er Haab om Tilvejebringelsen af Lærebøger for denne Undervisning, tør man efterhaanden vente større Sikkerhed. Nogle Steder tilsidesættes den matematiske Del af Faget, derunder Astronomien, mere end tilbørligt.

De sproglig-historiske studerendes Kundskab i Naturlære har atter i Aar været gennemgaaende tarvelig, men rigtignok især hvor det mangler Læreren paa Evne til at klare Stoffet, og her er det naturligt, at det især er de paa matematisk Grundlag hvilende Lærdomme, som ere løst tilegnede. Men dette Fag danner en saa vigtig Afslutning af denne Gruppe Studenters Kundskab til Naturlovene, der er et i vore Dage højst nødvendigt Led i den almindelige Dannelse, at det ikke noksom kan paalægges Skolerne at sørge for en forsvarlig Ledelse af denne Gren af Undervisningen; den bør kun betros Lærere med klart Overblik og gode Lærergaver. Lærerne selv kunne ikke anvende Opmærksomhed nok paa Overvindelsen af de Vanskeligheder, hvormed de have at kæmpe, men de maa tillige bevare Overbevisningen om, at, fordi Opgaven er vanskelig, saa er den ikke umulig. For Belysning

af Theorien ved Paavisning af Forhold i Naturen og ved Forsøg maa der gøres alt, hvad der staar i Skolens Magt.

B. Fjerde Klasses Hovedexamen.

For Latinens Vedkommende have atter i Aar de mundtlige Prøver givet gode, paa flere Steder meget gode, Resultater. Stilene have i Aar været bedre, saa at det endog flere Gange er hændet, at Stilen har hævet Karakteren for den mundtlige Præstation.

I Matematik var der en ikke ringe Forskjel paa Præstationerne; de fremkom næsten i alle Grader imellem fortrinlige og slette. Især viser Forskjellen sig i de skriftlige Arbejder. Der spores altfor ofte i dem en vis Magerhed, der vidner om mangelfuld Kundskab, der snart har været tilskrevet Læreren, snart Disciplen. Saaledes som Opgaverne ere formede, stilles der gjerne bestemte Spørgsmaal, baade af theoretisk Natur og med Hensyn til den foreliggende praktiske Anvendelse. Om end saadanne Spørgsmaal formelt kunne besvares med et blot Ja eller Nej, er det dog i Realiteten en ganske nødvendig Fordring, at Svaret begrundes, hvilket som oftest sker ved Henvisning til eller Udtalelser af bekjendte Sætninger. De geometriske Konstruktioner angives alt for ofte blot i Tegninger, undertiden tarvelige nok; Disciplen maa kunne forklare i Ord, hvad han har udført med Instrumenterne. Et Særkjende for den daarlige Undervisning er det gjerne, at de blotte Beregningsopgaver eller Konstruktionsopgaver ere slet ikke eller daarlig besvarede. Enkelte Skoler benytte sig ogsaa vel meget af, at fjerde Klasses Hovedexamen er en Aarsprøve, hvilket for Matematikkens Vedkommende ikke er nødvendigt. De bedste Matematiklærere forstaa næsten altid at faa det hele Pensum repeteret i det sidste Aar.

Naturhistorien behandles mange Steder meget godt, men paa nogle Steder spores altfor meget, at Disciplene ikke ere vænnede til at se paa Naturgjenstandene, saa at Beskrivelsen undertiden snarere er en Følge af, at Gjenstandens Navn er kjendt, end Gjenstandens Bestemmelse en Følge af Beskrivelsen. Naar Disciplene ikke tit nok føres paa Ekursioner, vil deres Kundskab vel meget begrænses af, hvad Skolens Samling indeholder.

I Geografi savner man undertiden de vigtige og nødvendige Forklaringer af de Fænomener, der følge af Jordens Stilling i Planetsystemet, som af Fordelingen af Dag og Nat,

Aarstidernes Skiften i Jordbælterne og lignende, hvilke dog endog ved blot mundtlig Udvikling i de lavere Klasser kunne gives med Nytte og vække Interesse for de store Forhold i Naturen, hvorom nøjere Kundskab erhverves i femte og sjette Klasse. Baade Fordringerne og Udbyttet ere iøvrigt temmelig forskellige og enkelte Steder tarvelige nok.

C. Realafgangsprøven.

Den tyske Stil er, paa faa Undtagelser af Skoler og Disciple nær, daarlig, ja synker paa enkelte Steder i Slethed under det tilladelige. Ved den Undervisning, der gives i Realskolerne og med den Modenhed, som de fleste, der indstille sig til denne Examen, have, er denne Prøve lidet hensigtsmæssig. Ved den mundtlige Prøve i Tysk er man paa sine Steder vel tilbøjelig til at glide hen over Vanskelighederne baade i Oversættelse og i Analyse. Det vilde være ønskeligt, om man kunde vende tilbage til Bestemmelsen i Bekjendtgjørelsen af 18. Septbr. 1855, hævet ved Bekjendtgjørelsen af 25. August 1871, saa at der examineredes i et ikke altfor let Sted af et læst Pensum istedenfor i et ikke læst Sted af en Digter*), en Forandring, som vist alle, baade Lærere og Censorer, ere enige i at anbefale. Den gennemgaaende Løshed, der har vist sig ved Prøverne, viser allerbedst Nødvendigheden af en omhyggeligere statarisk Læsning.

Ved Naturlæren maa bemærkes, at enkelte Skoler alene have holdt sig til Cirkulæret af 9. August 1871 angaaende Omfanget og ere fuldkomment ubekjendte med Skrivelsen af 4. Decbr. 1873 til Rektor ved Aarhus Kathedralskole, hvilken ikke er blevet meddelt alle Realskoler.

Det maa atter i Aar indskærpes, at Realafgangsprøven ikke er nogen Aarsprøve, og at det ikke gaar an, allermindst i Mathematik, at udskyde hele Afsnit, som ikke læste i det sidste Aar. I øvrigt gjælder om Mathematikken ved denne Prøve ogsaa det ved fjerde Klasses Hovedexamen anførte.

D. Almindelige Bemærkninger.

De i Beretningen for 1875 gjorde almindelige Bemærkninger kunne næsten Ord til andet gjentages i Aar for Bedømmelsens og Examinationens Vedkommende. Da ikke alle Censorer have kunnet besøge de samme Skoler som ifjor, saa

---

*) Dette Spørgsmaal vil blive Gjenstand for nærmere Forhandling.

kan ikke udtales noget om, hvorvidt Fremgang er sket der, hvor der har været noget at udsætte.

Derimod er det Inspektionen en Tilfredsstillelse at kunne give Skolerne i Almindelighed det Vidnesbyrd, at Bestræbelserne for ydre Orden i de skriftlige Arbejder har baaret kjendelige Frugter. Det maa imidlertid ikke glemmes, at Ordenssansen først bliver fuldkomment udviklet ved omhyggelig Pleje igjennem hele Skoletiden.

- c. Skrivelse fra Kirke- og Undervisningsministeriet af 4. Decbr. 1873:

I behagelig Skrivelse af 4. Septbr. d. A. har Hr. Professorens med Hensyn til Undervisningen i Physik i ny 3die og 4de Klasse forespurgt, om den derom i Cirkulære af 9de August 1871 givne Antydning kan opfattes saaledes, at alt, hvad der ikke er nævnt i Cirkulæret, kan forbigaaes.

Efterat Ministeriet i saa Henseende har brevvexlet med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, som nærmere har forhandlet med Sagkyndige, der have deltaget i Overvejelserne i 1871 og tildels haft Indflydelse paa Affattelsen af Afsnittet i det ovennævnte Cirkulære om Naturlæren, skal man herved tilbagemelde, at det maa erkjendes, at der ved den maaske i sig selv ikke ganske tydelige Fortegnelse over, hvad der i det omhandlede Fag skal gennemgaaes i 3die og 4de Klasse er taget et saa overvejende eller udelukkende Hensyn til de studerende Disciple, for hvem dette for dem blot forberedende Kursus udvides og fuldstændiggjøres i 5te og 6te Klasse, at der — om end enkelte ikke udtrykkeligen nævnte Punkter ved en Fortolkning kunne siges at ligge i det Nævnte, saasom Grundtrækkene af Læren om faste og flydende Legemers Ligevægt og saa meget af Bølgebevægelsen, som behøves til Forstaaelsen af Lydlæren — maa tilføjes Noget i ethvert Fald for Realisterne og de Disciple, der, skjønt de i 3die og 4de Klasse følge den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, benytte 4de Klases Examen som Afgangsexamen, saasom Hovedsætningerne om faste Legemers Bevægelse (Faldet, Pendulet, Kastebevægelsen, Kredsbbevægelsen, Stødet), flydende Legemers Bevægelse, Galvanisme (Dampmaskinen, den elektriske Telegraf). Ministeriet har regnet paa, ikke længe efter Cirkulærets Udgivelse og Cursets Begyndelse at se Skolerne i Besiddelse af en for Øjemedet beregnet Lærebog af Prof. Holten, men som endnu ikke er udkommen. Idet Ministeriet derfor ikke miskjender den for

Lærerne opstaaede Vanskelighed og Usikkerhed, maa det dels opfordre dem til at overveje, hvad de selv efter det her i Almindelighed Antydede anse for det Væsentlige til at afrunde og udfylde det i Circulærets Fortegnelse betegnede Cursus, stolende paa, at man ikke ved Tilendebringelsen af det første Cursus vil gaa smaaligt irecte med dem om Enkeltheder, dels bemærke, at man i det Ringeste i een Skole har fuudet Udvej til at tillægge Naturlære 3 ugentlige Timer i 3die og 4de Klasse, og at det maaske ogsaa kunde forsøges med Bibehold af 2 ugentlige Timer, at give Realdisciplene i 4de Klasse een ugentlig Time til for i den at gennemgaa visse til Afslutningen nødvendige Afsnit, der for de øvrige Disciple maatte op sættes. Endelig skal Ministeriet ikke lade ubemærket, at man i Aalborg Skole har indført i disse Klasser Lorenz's korfattede Naturlære istedenfor Holtens Bog, og at den af Sagkyndige er betegnet som den for et indskrænket Timetal bedst beregnede Bog.

4. Cirkulære til samtlige Rektorer og Bestyrere af lærde Skoler af 30. Novbr. 1876.

Den i Undervisningsinspektionens Beretning for 1876, der i Aftryk er sendt de lærde Skolers Rektorer og Bestyrere, indeholdte Bemærkning om Inddragelse under Prøven i Latin og Græsk af en Prøve i Antikviteter, Mythologi og Literaturhistorie har givet en af de lærde Skoles Rektorer Anledning til Tvivl om Omfanget af de Fordringer, der i saa Henseende kunne stilles. Han har med Henvi sning til den siden 1850 dannede Praxis og efter den indskrænkede Tid, som nu er indrømmet Undervisningen i de klassiske Sprog andraget paa, at Disciplene maatte befries for den Byrde, som en Efterfølgelse af Beretningens Ordlyd vilde paalægge dem.

I Anledning heraf og i Overenssømmelse med den om Sagen yderligere førte Forhandling med Undervisningsinspektionen skal Ministeriet til Efterretning og Iagttagelse herved meddele Følgende:

Med Inspektionen maa Ministeriet være enigt i, at det er ligesaa ønskeligt som nødvendigt, at der under Prøven i Latin og Græsk skaffes Sikkerhed tilstede for, at Kandidaterne ere i Besiddelse af en vis Kundskab i de nævnte Fag. Paa den anden Side maa det dog erkjendes og fastholdes, at der efter den Praxis, der siden 1850 med den tidligere Undervisningsinspektørs Billigelse har udviklet sig baade med Hensyn til Omfanget, hvori, og Maaden hvorpaa Undervisningen i

Antikviteter, Mythologi og Literaturhistorie i Skolerne har kunnet gives, ikke kan blive Spørgsmaal om at betragte dem som egentlige Bifag, i hvilke der særlig skal examineres. Denne Praxis er nemlig gaaet ud paa i Forbindelse med Undervisningen i det Sproglige at give Disciplene saameget af de nævnte Fag, som Forstaaelsen af de Forfattere, der læses, og hvori der altsaa ved Examen kan prøves, med Nødvendighed kræver. Heraf følger at det, der kan gøres til Gjenstand for Prøve, bliver Noget, som staar i nær og umiddelbar Forbindelse med den Forfatterlæsning, som den enkelte Skoles Kandidater opgive, og just derfor, udenfor det almindelige Grundlag, som maa forudsættes som uundværligt for Forstaaelsen af enhver klassisk Forfatter, kan blive noget tildels Forskjelligt ved de forskjellige Skoler. Idet Prøven og som Følge heraf Undervisningen fremdeles vil være at rette herpaa, og hvorefter det vil være ligegyldigt, om den berører det ene eller det andet af de nævnte Bifag, skal Ministeriet, med Hensyn til at der tillige er ytret Tvivl om, hvorvidt der til en saadan Prøve vil under Examinationen kunne levnes den nødvendige Tid, kun tilføje, at det er en Selvfølge, at man ved Lægningen af Examensskemaet herpaa maa indrette sig.

Til Efterretning for dem, der ønske deres Børn optagne i den lærde Skoles første Klasse uden at have gennemgaaet Forberedelsesskolen, meddeles her Bestemmelserne i den kongl. Anordning af 5. Avg. 1871 (§ 1):

Forinden Nogen kan optages som Discipel i en lærd Skoles 1ste (nederste) Klasse, har han at underkaste sig en Prøve, ved hvilken der fordres:

1. i Modersmaalet: dels Oplæsning af et Stykke af en dansk Læsebog eller Forfatter, dels en skriftlig, med antagelig Sikkerhed i Retskrivning og Skilletegnes Brug nedskreven, Gjengivelse af et to Gange forelæst Stykke, hvilken tillige bedømmes som Prøveskrift;

2. i Tydsk: det vigtigste af Formlæren og en mundtlig Oversættelse fra Tydsk til Dansk af et Stykke i et læst Pensum, der mindst maa udgjøre 100 almindelige Oktavsider;

3. i Fransk: det vigtigste af den regelmæssige Formlære og 50 Oktavsider af en Læsebog;

4. i Geografi: en Oversigt over hele Geografien efter en kortere Lærebog;

5. i Historie: Oversigt over Verdenshistoriens vigtigste Begivenheder efter en fragmentarisk Lærebog samt Danmarks Historie noget udførligere;

6. i Religion: Bibelhistorien i kort Begreb og Hovedstykkerne af Luthers lille Katekismus;

7. i Naturhistorie: Pattedyr og Fugle efter en kortfattet Lærebog;

8. i Regning: Færdighed i praktisk Regning saavidt, at alle Regninger med hele og brudne Tal kunne udføres sikkert og bringes i Anvendelse paa simple praktiske Opgaver som dem, der pleje at henføres under Regula de Tri.

Jeg tillader mig at gjøre Forældre og Værger opmærksomme paa, at de ikke gjøre vel i at tillade deres Børn at gaa for tidlig til Skolen. Skolen aabnes først et Kvartér før Skoletiden, og før den Tid er der intet officielt Tilsyn med Børnene. De udsættes da for at drive om paa Gaderne og komme i Kast med Gadedrenge eller for at indlade sig paa farlige Lege i Skolegaarden (uagtet al Leg er forbudt, naar der ikke er en Lærer tilstede). Er det ondt Vejr, udsættes de tillige for at blive vaade og for at forkjøle sig. Da Afstanden ingensteds i Byen kræver lang Tid for at naa til Skolen i rette Tid, vil det være passende at lade Børnene gaa hjemmefra et Kvartér før det bestemte Klokkeslet, med mindre de ere Ordensdixer og som saadanne have Adgang til Klasserne før tre Kvartéer. Da vil Klokken halv otte (halv to) eller noget derover efter Afstanden være den rette Tid.

PLAN

for

Skolens Afgangsprøver og Hovedprøver i Aaret 1877.

Skriftlige og andre ikke offentlige Prøver.

Fredagen den 15de Juni.

Kl. 8-12.	VI og V	Dansk Stil, bekendt Emne.	} G. E. E. M.
- 8-12.	IV	Dansk Stil.	
- 4-8.	VI og V	Fransk Stil.	} K. L. G. H.
- 4-8.	IV	Latinsk Stil.	

Lørdagen den 16de Juni.

Kl. 8-12.	VI og V	Oversættelse fra Latin til Dansk.	} G. K. E. E.
- 8-12.	IV	Arithmetisk Udarbejdelse.	
- 4-8.	VI og V	Dansk Stil, fri Opgave	} K. G. M. B.
- 4-8.	IV	Geometrisk Udarbejdelse	

Tirsdagen den 3die Juli.

Kl. 8-11.	III, II og I	Dansk Stil.	A. M. E.
- 2-5.	III	Latinsk og tydsk Stil.	K.

Onsdagen den 4de Juli.

Kl. 8-9 ^{1/2} .	II	Regning.	} H. L. A. Kl. 8-11. III Geometri. M.
- 9 ^{1/2} -11.	I	Regning.	

Torsdagen den 5te Juli.

1ste Disciple, som ikke have gennem-
gaaet 1ste Klasse. Kl. 2 H. B. Kl. 3

Mundtlige og offentlige Prøver.

Afgangsprøver (VI) og enkelte Overgangsprøver (IV).*)

Fredagen den 29de Juni.

Kl. 4. VI Fransk. M. A.

Mandagen den 2den Juli.

Kl. 8. VI Historie. G. L.		Kl. 11. IV Latin. G. A.
- 5. VI Latin. R. G.		

Tirsdagen den 3die Juli.

Kl. 8. VI Naturlære. H. L.		Kl. 4. Matematik. H. L.
- 4. VI Engelsk. B. M.		

Onsdagen den 4de Juli.

Kl. 8. VI Græsk. G. R.		Kl. 12. IV Græsk. R. G.
- 4. VI Oldnordisk. E. A.		

De øvrige Aarsprøver.

Fredagen den 6te Juli.

Kl. 8. V Latin. R. G. A.		Kl. 1. III Naturhistorie. K. E. L.
- 11 ¹ / ₂ . IV Fransk. M. A.		- 11. II Geometri. H. K. L.
- 2. I Fransk. M. K. R.		- 2. III Arithmetik. H. A. L.

Lørdagen den 7de Juli.

Kl. 8. V Græsk. G. A. R.		Kl. 8. III Religion. E. H. B.
- 11. IV Tydsk. M. B.		- 11. II Naturhistorie. K. E. L.
- 2. I Historie. L. G. K.		- 2. III Tydsk. M. B. A.

Mandagen den 9de Juli.

Kl. 8. III Latin. A. G. R.		Kl. 8. III R.	} Engelsk. B. M. H.
- 11. V Oldnordisk. E. G. A.		- 9. II R.	
- 2. II Tydsk. M. K. B.		- 9 ¹ / ₂ . I R.	
- 4. II Geografi. K. G. E.		- 11. IV Naturhistorie. K. L.	
		- 2. I Arithmetik. L. H. A.	

Tirsdagen den 10de Juli.

Kl. 8. V Fransk. M. A.		Kl. 8. IV Historie. L. G.
- 11. III Græsk. A. G. R.		- 11. III Naturlære. L. K. H.
- 2. II Historie. L. G. R.		- 2. I Religion. E. M. B.

*) Medlem af Inspektionen, Professor Holm, er Censor i VI i Dansk Stil, Latin og Historie, i IV i Latin; Overlærer Dahleborg i VI i Fransk; Docent Zeuthen i Naturlære i VI; i Matematik i IV; Adjunkt Herskind i Engelsk i VI; Professor Lund i Oldnordisk og Græsk i VI.

Onsdagen den 11te Juli.

Kl. 8.	V Engelsk.	B. M.	Kl. 8.	III Geometri.	H. A. L.
- 11.	IV Geografi.	K. G. (M.)	- 11.	II Religion.	E. H. B.
- 2.	III Fransk.	M. A. R.	- 2.	I Naturhistorie.	K. E. L.

Torsdagen den 12te Juli.

Kl. 8.	I Latin.	A. G. R.	Kl. 8.	III Geografi.	K. B. E.
- 11.	II Arithmetik.	H. A. L.	- 11.	I Tydsk.	B. M. K.
- 2.	II Latin.	A. G. R.	- 2.	V Naturlære.	H. K. L.

Fredagen den 13de Juli.

Kl. 8.	V Historie.	L. G.	Kl. 8.	I Geografi.	K. B. E.
- 8.	II Fransk.	M. A. R.	- 10.	III Historie.	L. G. B.

Lørdagen den 14de Juli

Kl. 11 bekendtgjøres Prøvernes Udfald, hvorefter Ferien tager sin Begyndelse.

 Onsdagen den 15de Avgust

Kl. 2 begynder det nye Skoleaar.

Til at overvære Skolens mundtlige Prøver samt Offentliggjørelsen af Udfaldet indbydes Disciplenes Forældre og Værger samt Enhver, der har Interesse for Skolens Virksomhed.

Randers lærde Skole, den 30te Maj 1877.

H. K. Whitte.

